

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

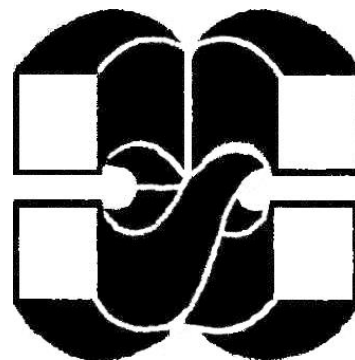
КАФЕДРА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ТА УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ

О.Д. Матросов

В.О. Матросова

П.О. Доуртмес

**Методичні вказівки
до виконання контрольної
роботи із дисципліни
«Фінансовий менеджмент»**

Харків НТУ «ХПІ» 2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Харківський політехнічний інститут»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи
із дисципліни «Фінансовий менеджмент»

для спеціальностей 7.03060101, 8.03060101 «Менеджмент
організацій та адміністрування», 7.03060102, 8.03060101
«Менеджмент інноваційної діяльності» для заочної форми навчання

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № ____ від _____ 2015 р.

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи із дисципліни
«Фінансовий менеджмент» / уклад. О.Д. Матросов, В.О. Матросова, П.О.
Доуртмес. – Харків: НТУ „ХПІ”, 2015. – 34 с.

Укладачі: О.Д. Матросов
В.О. Матросова
П.О. Доуртмес

Рецензент: Черепанова В.О.

Кафедра організації виробництва та управління персоналом

Контрольна робота з дисципліни «Фінансовий менеджмент» на тему «Аналіз поточного фінансового стану підприємства», є одним з видів самостійної роботи студентів очної і заочної форми навчання.

Метою контрольної роботи є поглиблення і закріплення теоретичних знань отриманих у процесі вивчення курсу «Фінансовий менеджмент», шляхом засвоєння методів оцінки фінансового стану підприємства.

Задача роботи – придбання студентами теоретичних знань і практичних навичок із фінансового адміністрування, оцінки їхньої фінансової стійкості підприємства, ліквідності і платоспроможності та пошуку шляхів зміцнення фінансової стабільності.

Контрольна робота містить наступні розділи:

- вступ;
- аналіз майнового стану підприємства;
- аналіз фінансової стійкості підприємства
- аналіз ліквідності і платоспроможності підприємства
- аналіз фінансових результатів і рентабельності
- аналіз ділової активності підприємства
- аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості
- висновки
- перелік посилань
- додатки (копії балансу і звіту про фінансові результати підприємства)

Кожне питання, що розробляється у контрольній роботі повинно включати теоретичний матеріал, розрахунки з використанням аналітичних таблиць, економічно обґрунтовані висновки, які формулюються після кожної таблиці.

Інформаційною базою для оцінки фінансового стану підприємства є форма № 1 „Баланс” і форма № 2 „Звіт про фінансові результати”.

Студент може виконувати контрольну роботу на основі фінансової звітності реального підприємства (на сайті www.smida.ua розміщена фінансова звітність підприємств, які є відкритими акціонерними товариствами та лідерами у галузі впровадження інновацій; використання матеріалів сайту потребує реєстрації на даному сайті). Обраний варіант вихідних даних до контрольної роботи студент повинен погодити й затвердити у викладача, кожен студент повинен мати окреме підприємство (підприємства не можуть співпадати).

Контрольна робота виконується рукописним або комп'ютерним способом на одній сторінці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) через 1,5 міжрядкових інтервали. В таблицях допускається зменшення інтервалу.

Кожний розділ повинен починатися з нової сторінки. Першою сторінкою контрольної є титульний аркуш, який включається до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться, на наступних сторінках номер проставляється у правому верхньому куті без крапки в кінці. Закінчується нумерація на останній сторінці додатків. Таблиці нумеруються послідовно в межах розділів, наприклад: 1.2 (друга таблиця розділу 1).

Студентами, які навчаються заочно, контрольна робота здається до деканату факультету заочного навчання до початку екзаменаційної сесії.

ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Вступ

У вступі необхідно відзначити сутність, принципи та методи фінансового менеджмент, елементи оцінки фінансового стану підприємства, роль своєчасного та об'єктивного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої фінансової стійкості, ліквідності і платоспроможності та пошуку шляхів зміцнення фінансової стабільності, сформулювати мету і задачі контрольної роботи.

1. Аналіз майнового стану підприємства

Майновий стан підприємства характеризується складом, розміщенням, структурою та динамікою активів (майна) і пасивів (власного капіталу і зобов'язань). Інформація про наявні у підприємства ресурси та прийняті ним зобов'язання наведена в балансі (форма №1).

Аналіз майнового стану підприємства проводиться за допомогою скороченого аналітичного балансу (табл. 1.1, 1.2), який утворюється з вихідного балансу шляхом об'єднання в окремі групи однорідних за своїм складом та економічним змістом статей.

Аналіз скороченого аналітичного балансу поділяється на горизонтальний і вертикальний. В таблицях 1.1 і 1.2 графи 3, 5, 7, 9 відносяться до горизонтального, а графи 4, 6, 8 – вертикального аналізу балансу. Горизонтальний аналіз визначає абсолютні й відносні зміни величин окремих видів активів і пасивів за звітний період, а також у динаміці за ряд років. Вертикальний аналіз передбачає вивчення структури активу й пасиву балансу.

Таблиця 1.1 – Аналіз майна підприємства¹ (станом на кінець року)

Види активів (майна)	Порядок розрахунку за даними балансу (рядки)	_____р. ² (минулий)		_____р. ² (звітний)		Відхилення _____р. (звітний) від _____р. (минулий)		
		сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	абс., тис. грн.	відн., %	пунктів струк- тури, %
1	2	3	4	5	6	7=5-3	8=7÷3×100	9=6-4
Майно - всього	280		100		100		-	×
1. Необоротні активи	80							
1.1 Основні засоби	30							
2 Оборотні активи	260							
2.1 Оборотні виробничі фонди	сума із 100 по 120							
2.1.1. Виробничі запаси	100							
2.2. Фонди обігу	сума із 130 по 250 (без 161, 162)							

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.2.1. Готова продукція і товари	130+140							
2.2.2. Поточна дебіторська заборгованість	сума із 150 по 210 (без 161,162)							
2.2.3. Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	сума із 220 по 240							
2.2.4. Інші оборотні активи	250							
3. Витрати майбутніх періодів	270							

Таблиця 1.2 – Аналіз капіталу підприємства (станом на кінець року)

Види пасивів (капіталу)	Порядок розрахунку за даними балансу (рядки)	р. ² (минулий)		р. ² (звітний)		Відхилення _____ р. (звітний) від _____ р. (минулий)		
		сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	абс., тис. грн.	відн., %	пунктів струк- тури, %
1	2	3	4	5	6	7=5-3	8=7÷3×100	9=6-4
Капітал – всього	640		100		100		-	×
1. Власний капітал	380							
1.1. Статутний капітал	300							
2. Зобов'язання	430+480+ +620							
2.1. Забезпечення наступних витрат і платежів	430							
2.2. Довгострокові зобов'язання	480							
2.3. Поточні зобов'язання	620							
2.3.1. Короткострокові кредити та позики	500+510							
2.3.2. Кредиторська заборгованість	сума із 520 по 600							
3. Доходи майбутніх періодів	630							

Примітки:

1. Тут і в наступних таблицях наводиться назва конкретного підприємства.
2. Тут і в наступних таблицях вказуються конкретні роки (без слів минулий, звітний).

Аналіз структури активу й пасиву балансу доповнюється системою структурних показників (табл. 1.3), які визначаються за даними таблиць 1.1 та 1.2.

Таблиця 1.3 – Показники структури активу й пасиву балансу підприємства (станом на кінець року), %

Показники	_____ р. (минулий)	_____ р. (звітний)	Відхилення (+,-) _____ р. (звітний) від _____ р. (минулий) 4=3-2
1	2	3	4=3-2
Структура активу – питома вага:			
-необоротних активів у майні			
-оборотних активів у майні			
-оборотних виробничих фондів в оборотних активах			
-фондів обігу в оборотних активах			
-поточної дебіторської заборгованості у майні			
-поточної дебіторської заборгованості в оборотних активах			
-грошових коштів і поточних фінансових інвестицій у майні			
-грошових коштів і поточних фінансових інвестицій в оборотних активах			
Структура пасиву – питома вага:			
-власного капіталу в загальному капіталі			
-зобов'язань в загальному капіталі			
-довгострокових зобов'язань у зобов'язаннях			
-поточних зобов'язань у зобов'язаннях			
-кредиторської заборгованості у загальному капіталі			
-кредиторської заборгованості у зобов'язаннях			

Крім того, для оцінки майнового стану підприємства з точки зору характеристики стану і руху основних засобів використовуються наступні показники:

- коефіцієнт зносу основних засобів, % (за даними балансу):

$$\frac{\text{знос основних засобів} \times 100}{\text{первісна вартість основних засобів}};$$

- коефіцієнт придатності основних засобів, %:

$$100 - \text{коефіцієнт зносу основних засобів.}$$

Наведені показники можуть визначатися станом на початок кінець року і в середньому за рік.

Показники стану і руху основних засобів наводяться в таблиці 1.4

Таблиця 1.4 – Показники оцінки майнового стану підприємства, %

Показники	_____ р.	_____ р.	Відхилення (+,-)
	(минулий)	(звітний)	_____ р. від _____ р. (звітний) (минулий)
1	2	3	4=3-2
Коефіцієнт зносу основних засобів			
Коефіцієнт придатності основних засобів			

Аналіз складу, структури і динаміки активів, власного капіталу і зобов'язань закінчується висновками, в яких зазначаються позитивні й негативні зміни у майновому стані підприємства. Основними позитивними тенденціями слід вважати:

- збільшення загальної вартісної оцінки активів, що свідчить про нарощування майнового потенціалу підприємства;
- збільшення абсолютної величини власного капіталу, зростання його питомої ваги в структурі пасивів;
- рівновага між кредиторською та дебіторською заборгованістю, скорочення сум заборгованості в динаміці;
- збільшення сум грошових коштів та їх еквівалентів (як високоліквідних активів), зростання їхньої питомої ваги в структурі майна і оборотних активів;
- відсутність сум або їх зменшення по так званих "негативних" статтях балансу: непокритий збиток; резерв сумнівних боргів по дебіторській заборгованості за товари, роботи і послуги; довгострокові й короткострокові кредити банку (в частині кредитів, що не погашені в строк);
- зменшення коефіцієнта зносу основних засобів (відповідно збільшення коефіцієнта придатності), що вказує на поліпшення функціонального стану основних засобів.

Протилежні до наведених ознак вважаються негативними.

2. Аналіз фінансової стійкості підприємства

Суть фінансової стійкості визначається ефективним формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів. Фінансову стійкість можна визначити як такий стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподіл і використання, при якому підприємство, вільно маневруючи коштами, здатне забезпечити безперервний ефективний процес виробництва та реалізації продукції, його розширення й оновлення, розвиток інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів при збереженні плато- та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику.

Фінансову стійкість підприємства характеризує насамперед співвідношення між власним капіталом і зобов'язаннями. Однак це

співвідношення дозволяє дати лише загальну оцінку фінансової стійкості підприємства. Тому у світовій і вітчизняній фінансово-аналітичній практиці розроблена система фінансових коефіцієнтів, які відображають різні аспекти стану активів і пасивів підприємства. За змістом їх можна поділити на три групи:

- показники структури капіталу – характеризують співвідношення між статтями і розділами пасиву балансу;
- показники стану оборотних активів – характеризують співвідношення між статтями і розділами активу й пасиву балансу;
- показники стану основного капіталу – характеризують співвідношення між статтями і розділами активу балансу.

У контрольній роботі за допомогою таблиці 2.1 необхідно:

- розрахувати наведені показники фінансової стійкості і занести їх у таблицю 2.2;
- пояснити економічний зміст, рекомендовані значення й позитивні тенденції зміни кожного показника;
- здійснити аналіз фінансової стійкості на основі отриманих результатів.

Таблиця 2.1 – Показники оцінки фінансової стійкості підприємств

Показники	Розрахункова формула	Нормативне значення	Порядок розрахунку за даними балансу (рядки)
1	2	3	4
Показники структури капіталу			
Коефіцієнт автономії або фінансової незалежності	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Пасиви}}$	$\geq 0,5$	$\frac{380+430+630}{640}$
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	$\frac{\text{Зобов'язання}}{\text{Пасиви}}$	$< 0,5$	$\frac{480+620}{640}$
Коефіцієнт фінансування	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Зобов'язання}}$	≥ 1	$\frac{380+430+630}{480+620}$
Коефіцієнт фінансового ризику	$\frac{\text{Зобов'язання}}{\text{Власний капітал}}$	< 1	$\frac{480+620}{380+430+630}$
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{[\text{Власний капітал}] + [\text{Довгострокові зобов'язання}]}$	Зменшення	$\frac{480}{380+430+630+480}$
Коефіцієнт структури залученого капіталу	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Зобов'язання}}$	Збільшення	$\frac{480}{480+620}$
Показники стану оборотних активів			
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Власний капітал}}$	Збільшення	$\frac{380+430+630-080}{380+430+630}$
Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	$\frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Оборотні активи}}$	$\geq 0,1$	$\frac{380+430+630-080}{260+270}$
Коефіцієнт забезпеченості запасів	$\frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Запаси}}$	$\geq 0,5$	$\frac{380+430+630-080}{100+110+120+130+140}$

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Власні оборотні кошти}}$	Збільшення	$\frac{230+240}{380+430+630-080}$
Показники стану основного капіталу			
Коефіцієнт реальної вартості майна	$\frac{[\text{Основні засоби}]+[\text{Оборотні виробничі фонди}]}{\text{Активи}}$	Збільшення	$\frac{030+100++110+120}{280}$
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	$\frac{\text{Основні засоби}}{\text{Активи}}$	Збільшення	$\frac{030}{280}$
Коефіцієнт накопичення амортизації	$\frac{\text{Знос основних засобів і нематеріальних активів}}{\text{Первісна вартість основних засобів і нематеріальних активів}}$	Зменшення	$\frac{032+012}{031+011}$
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Необоротні активи}}$	Збільшення	$\frac{260+270}{080}$

Таблиця 2.2 – Аналіз фінансової стійкості підприємства (станом на кінець року)

Показники	$\frac{\text{р. (минулий)}}{\text{р. (звітний)}}$	$\frac{\text{р. (звітний)}}{\text{р. (минулий)}}$	Відхилення (+,-) $\frac{\text{р. (звітний)}}{\text{р. (минулий)}}$
Показники структури капіталу			
Коефіцієнт автономії і т.д. згідно табл. 2.1			

Аналіз показників оцінки фінансової стійкості підприємства проводиться за двома напрямками:

- порівняння фактичних значень показників, які визначені на дату складання балансу, з нормативними рівнями, що дозволить сформулювати висновок про фінансову стійкість (або нестійкість) підприємства за відповідним коефіцієнтом. При цьому слід мати на увазі, що незначне відхилення фактичного рівня показників від нормативних значень не завжди свідчить про фінансову нестабільність підприємства. Висновки на основі таких порівнянь повинні бути зваженими і враховувати специфіку функціонування конкретного господарського суб'єкта;

- порівняння фактичних значень показників у динаміці, що дасть змогу визначити тенденції у зміні фінансової стійкості підприємства.

Фінансова стабільність підприємства досягається у випадку, коли зобов'язання гарантовано покриваються оборотними активами. Тому в завершенні коефіцієнтного аналізу фінансової стійкості необхідно перевірити наступну умову, що є ознакою такої стабільності:

Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів >
> Коефіцієнта фінансового ризику.

Абсолютні значення і тенденції зміни фінансових коефіцієнтів мають, як правило, різнопланове тлумачення. Тобто, якщо за одними показниками підприємство вважатиметься фінансово стійким, то за іншими – навпаки. Тому з метою визначення одного з чотирьох можливих типів фінансової стійкості підприємства використовується методика, яка базується на розрахунку системи показників забезпеченості запасів джерелами їх формування.

Вказана методика передбачає проведення розрахунків у п'ять етапів у наступній послідовності (після розрахунку всі показники заносяться в таблицю 2.4):

1. Визначення за допомогою таблиці 2.3 показників вихідної інформації (показники 1, 2, 3, 4 в таблиці 2.4).

Таблиця 2.3 – Вихідна інформація для визначення типу фінансової стійкості підприємства

Показники	Порядок розрахунку за даними балансу (рядки)
Власні оборотні кошти	380+430+630-080
Довгострокові зобов'язання	480
Короткострокові кредити банків і кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	500+520+530
Запаси	100+110+120+130+140

2. Розрахунок показників, які характеризують наявність відповідних джерел формування запасів (показники 1, 5, 6 в таблиці 2.4).

3. Розрахунок показників забезпеченості запасів відповідними джерелами формування (показники 7, 8, 9 в таблиці 2.4).

4. Визначення типу фінансової стійкості підприємства:

а) абсолютна фінансова стійкість, коли власні оборотні кошти забезпечують запаси – показник $7 \geq 0$;

б) нормально стійкий фінансовий стан, коли запаси забезпечуються власними оборотними коштами і довгостроковими зобов'язаннями – показник $8 \geq 0$;

в) нестійкий фінансовий стан, коли запаси забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових зобов'язань і короткострокових кредитів банків, тобто за рахунок усіх основних джерел формування запасів – показник $9 \geq 0$;

г) кризовий фінансовий стан, коли запаси не забезпечуються джерелами їх формування і підприємство перебуває на межі банкрутства – показник $9 < 0$.

5. Розрахунок показників, що дають уяву про динаміку фінансового стану підприємства (показники 11, 12 в таблиці 2.4).

Таблиця 2.4 – Визначення і аналіз типу фінансової стійкості підприємства (станом на кінець року), тис. грн.

Показники	_____ р. (минулий)	_____ р. (звітний)	Відхилення (+,-) _____ р. (звітний) від _____ р. (минулий)
1	2	3	4
1. Власні оборотні кошти			
2. Довгострокові зобов'язання			
3. Короткострокові кредити банків і кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги			
4. Запаси			
5. Наявність власних оборотних коштів і довгострокових зобов'язань для формування запасів (п.1+п.2)			
6. Наявність власних оборотних коштів, довгострокових зобов'язань і короткострокових кредитів банків для формування запасів (п.1+п.2+п.3)			
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів для формування запасів (п.1– п.4)			
8. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів і довгострокових зобов'язань для і формування запасів (п.5–п.4)			
9. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів, довгострокових зобов'язань і короткострокових кредитів банків для формування запасів (п.6–п.4)			
10. Тип фінансової стійкості			
11. Коефіцієнт забезпеченості запасів відповідними джерелами формування $\left[\left(\text{п.1, або п.5, або п.6} \right)^1 \div \text{п.4} \right]$			
12. Надлишок (+) або нестача (-) відповідних джерел формування на 1 грн. запасів, грн. $\left[\left(\text{п.7, або п.8, або п.9} \right)^2 \div \text{п.4} \right]$			

Примітки:

1. Показник 1 – якщо абсолютна фінансова стійкість; показник 5 – якщо нормально стійкий фінансовий стан; показник 6 – якщо нестійкий або кризовий фінансовий стан.

2. Показник 7 – якщо абсолютна фінансова стійкість; показник 8 – якщо нормально стійкий фінансовий стан; показник 9 – якщо нестійкий або кризовий фінансовий стан.

3. Відхилення показників 11, 12 визначається при умові однакового типу фінансової стійкості.

3. Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємства

Під платоспроможністю розуміють наявність у підприємства коштів і їхніх еквівалентів у кількості, достатньому для розрахунків по кредиторській заборгованості, що вимагає негайного погашення. Ліквідність, являючись більш широким поняттям, характеризує не тільки поточний стан активів, але й

перспективний й оцінюється здатністю підприємства перетворити свої активи в грошові кошти для покриття боргових зобов'язань. За своїм змістом ліквідність підприємства означає ліквідність його балансу.

Під ліквідністю балансу розуміють ступінь покриття платіжних зобов'язань підприємства його активами (платіжними засобами), строк перетворення яких в грошові кошти відповідає строку погашення зобов'язань.

Для оцінки ліквідності балансу активи підприємства поділяють на групи залежно від швидкості обертання їх у кошти. Чим менша тривалість періоду, протягом якого даний вид активів трансформується у грошові кошти, тим вищим є рівень його ліквідності. Пасиви групують відповідно до передбачуваних загальноприйнятих уявлень про строки їхнього погашення.

Методика групування статей активу і пасиву балансу наведена в таблиці 3.1.

Аналіз ліквідності балансу здійснюється шляхом порівняння груп активу, що розміщені в порядку спадання ліквідності, із групами пасиву, які розміщені в порядку збільшення строковості зобов'язань. Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються наступні нерівності:

$$A1 \geq П1; A2 \geq П2; A3 \geq П3; A4 \leq П4$$

Таблиця 3.1 – Класифікація статей активу і пасиву балансу для аналізу ліквідності

Активи	Порядок розрахунку за даними балансу (рядки)	Пасиви	Порядок розрахунку за даними балансу (рядки)
A1. Високоліквідні	220+230+240	П1. Найбільш термінові	530+540+550+560+570+580+590+600+610
A2. Швидколіквідні	150+160+170+180+190+200+210+250	П2. Короткострокові	500+510+520
A3. Повільноліквідні	040+045+050+100+110+120+130+140+270	П3. Довгострокові	480
A4. Важколіквідні:	080-040-045-050	П4. Постійні (стійкі)	380+430+630

У випадку якщо одне або декілька нерівностей системи мають протилежний знак від зафіксованого в оптимальному варіанті, ліквідність балансу в більшому або меншому ступені відрізняється від абсолютної.

Зіставлення підсумків першої групи по активу і пасиву, тобто A1 і П1, відображає співвідношення поточних платежів і надходжень. Порівняння другої групи по активу і пасиву (A2 і П2) показує тенденцію збільшення або зменшення поточної ліквідності в недалекому майбутньому. Зіставлення

підсумків по активу і пасиву для третьої і четвертої груп відображає співвідношення платежів і надходженні у відносно віддаленому майбутньому.

Для оцінки платоспроможності підприємства використовується система показників, які мають назву коефіцієнтів ліквідності (платоспроможності). Економічний зміст, нормативні значення та порядок розрахунку показників оцінки платоспроможності підприємства наведено в таблиці 3.2.

У контрольній роботі необхідно:

- описати принципи, склад і методику побудови балансу ліквідності;
- розподілити за групами статті активу і пасиву балансу, керуючись таблицею 3.1;
- проаналізувати ліквідність балансу за допомогою таблиці 3.3;
- пояснити сутність, рекомендовані значення й позитивні тенденції зміни показників ліквідності;
- користуючись таблицею 3.2, розрахувати наведені показники і занести їх у таблицю 3.4;
- здійснити аналіз отриманих результатів.

Таблиця 3.2 – Показники оцінки платоспроможності підприємства

Показники	Економічний зміст	Нормативне значення	Порядок розрахунку за даними балансу (рядки)
1	2	3	4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	$\geq 0,2-0,35$	$\frac{230+240}{620}$
Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності	$\frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	$\geq 0,7-0,8$	$\frac{260+270-100-110-120-130-140}{620}$
Коефіцієнт покриття	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$	$\geq 1,0$	$\frac{260}{620}$
Коефіцієнт загальної платоспроможності	$\frac{\text{Активи}}{[\text{Довгострокові зобов'язання}] + [\text{Поточні зобов'язання}]}$	Збільшення	$\frac{280}{480+620}$

Таблиця 3.3 – Аналіз ліквідності підприємства (станом на кінець року), тис. грн.

Актив	_____ р. (минулий)	_____ р. (звітний)	Пасив	_____ р. (минулий)	_____ р. (звітний)
1	2	3	4	5	6
A1 . Високоліквідні			П1. Найбільш термінові		
A2. Швидколіквідні			П2. Короткострокові		
A3. Повільноліквідні			П3. Довгострокові		
A4. Важколіквідні			П4. Постійні (стійкі)		
Баланс			Баланс		

Таблиця 3.4 – Аналіз платоспроможності підприємства (станом на кінець року)

Показники	_____ р. (минулий)	_____ р. (звітний)	Відхилення (+,-) _____ р. від _____ р. (звітний) (минулий)
Коефіцієнт абсолютної ліквідності			
Коефіцієнт швидкої ліквідності			
Коефіцієнт покриття			
Коефіцієнт загальної платоспроможності			

4. Аналіз фінансових результатів і рентабельності

Аналіз фінансових результатів і рентабельності є одним із найважливіших напрямків оцінки ефективності виробничо-фінансової діяльності підприємства. Основним інформаційним матеріалом для його виконання є звіт про фінансові результати (форма №2), у якому прибутки (збитки) поділяються за видами діяльності підприємства. Тому в контрольній роботі перш, ніж приступити до аналізу необхідно дати характеристику цим видам діяльності підприємства (звичайної, операційної, основної, іншої операційної, фінансової, інвестиційної, надзвичайної) й відповідним їм фінансовим результатам, а потім виконати наступні завдання:

- оцінить динаміку фінансових результатів підприємства;
- проаналізувати окремо структуру доходів і витрат та їх динаміку;
- описати економічну сутність показників рентабельності;
- розрахувати й оцінити показники рентабельності та їх динаміку.

Аналіз формування і динаміки фінансових результатів діяльності підприємства здійснюється за даними таблиці 4.1.

Таблиця 4.1 – Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства,

Показники	Код рядка за даними звіту про фінансові результати	_____ р. (минулий)	_____ р. (звітний)	Відхилення _____ р. (звітний) від _____ р. (минулий)	
				абсолютне, тис. грн.	відносне, %
1	2	3	4	5=4-3	6=5÷3×100
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010				
Податок на додану вартість	015				
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	035				
Собівартість реалізованої продукції	040				
Валовий прибуток (збиток)	050 (055)				
Інші операційні доходи	060				

Продовження таблиці 4.1

1	2	3	4	5	6
Дохід від первісного визнання біологічних активів і с/г продукції, одержаних унаслідок с/г діяльності	061				
Адміністративні витрати	070				
Витрати на збут	080				
Інші операційні витрати	090				
Витрати від первісного визнання біологічних активів і с/г продукції, одержаних унаслідок с/г діяльності	091				
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	100 (105)				
Дохід від участі в капіталі	110				
Інші фінансові доходи	120				
Інші доходи	130				
Фінансові витрати	140				
Втрати від участі в капіталі	150				
Інші витрати	160				
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	170 (175)				
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності	176 (177)				
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180				
Дохід з податку на прибуток від звичайної діяльності	185				
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності	190 (195)				
Надзвичайні доходи	200				
Надзвичайні витрати	205				
Податки з надзвичайного прибутку	210				
Чистий прибуток (збиток)	220 (225)				

Аналіз структури і динаміки доходів і витрат виконується окремо за допомогою аналітичної таблиці 4.2.

Таблиця 4.2 – Аналіз складових фінансових результатів діяльності

Види пасивів (капіталу)	_____р. (минулий)		_____р. (звітний)		Відхилення _____р. (звітний) від _____р. (минулий)		
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	абсолютне тис. грн.	відносне, %	пунктів струк- тури, %
1	2	3	4	5	6=4-2	7=6÷2×100	8=5-3
Доходи							
Чистий дохід від реалізації продукції							

Продовження таблиці 4.2

1	2	3	4	5	6	7	8
Інші операційні доходи							
Дохід від участі в капіталі							
Інші фінансові доходи							
Інші доходи							
Разом							
Витрати							
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)							
Адміністративні витрати							
Витрати на збут							
Інші операційні витрати							
Фінансові витрати							
Втрати від участі в капіталі							
Інші витрати							
Надзвичайні витрати							
Разом		100		100			

Співвідношення прибутку з авансованою вартістю або поточними витратами характеризує поняття рентабельності. У найзагальнішому розумінні рентабельність означає прибутковість виробництва і реалізації всієї продукції (товарів, робіт і послуг) і окремих її видів.

За змістом система показників рентабельності поділяється на 3 групи:

- 1) витратні показники, які характеризують ефективність використання коштів, спожитих у процесі виробництва;
- 2) ресурсні показники, які відображають ефективність використання капіталу підприємства і його складових частин;
- 3) дохідні показники, які характеризують ефективність комерційної діяльності підприємства

При розрахунку показників рентабельності (табл. 4.4) використовується інформація балансу (форма №1), звіту про фінансові результати (форма №2) і таблиці 4.3.

Таблиця 4.3 – Вихідна інформація для розрахунку показників рентабельності

Показники	Порядок розрахунку за даними фінансової звітності (рядки)/ позитивна тенденція
1	2
Витратні показники	
1. Рентабельність (збитковість) продукції (товарів, робіт, послуг)	$[\Phi 2\ 050 \div \Phi 2\ 040] \times 100\%$ (збільшення)
2. Рентабельність(збитковість) операційної діяльності	$[\Phi 2\ 100 \div \Phi 2\ (040+070+080+090)] \times 100\%$ (збільшення)
3. Рентабельність(збитковість) звичайної діяльності	$[\Phi 2\ 170 \div \Phi 2\ (040+070+080+090+140+150+160)] \times 100\%$ (збільшення)
4. Рентабельність (збитковість) господарської діяльності	$[\Phi 2\ (170+200-205) \div \Phi 2\ (040+070+080+090+140+150+160+205)] \times 100\%$ (збільшення)
5. Коефіцієнт окупності виробничих витрат	$[\Phi 2\ 040 \div \Phi 2\ 035] \times 100\%$ (зменшення)
Ресурсні показники	
6. Економічна рентабельність (збитковість) (рентабельність капіталу)	$[\Phi 2\ 170 \div \Phi 1\ 280(\text{гр.3}+\text{гр.4})\times 0,5] \times 100\%$ (збільшення)
7. Рентабельність (збитковість) власного капіталу	$\{\Phi 2\ 170 \div [\Phi 1\ 380(\text{гр.3}+\text{гр.4})\times 0,5 + 430(\text{гр.3}+\text{гр.4})\times 0,5 + 630(\text{гр.3}+\text{гр.4})\times 0,5]\} \times 100\%$ (збільшення)
8. Рентабельність (збитковість) залученого капіталу	$\{\Phi 2\ 170 \div [\Phi 1\ 480(\text{гр.3}+\text{гр.4})\times 0,5 + 620(\text{гр.3}+\text{гр.4})\times 0,5]\} \times 100\%$ (збільшення)
9. Рентабельність (збитковість) необоротних активів (фондорентабельність)	$[\Phi 2\ 170 \div \Phi 1\ 080(\text{гр.3}+\text{гр.4})\times 0,5] \times 100\%$ (збільшення)
10. Рентабельність (збитковість) оборотних активів	$[\Phi 2\ 170 \div \Phi 1\ 260(\text{гр.3}+\text{гр.4})\times 0,5] \times 100\%$ (збільшення)
11. Коефіцієнт окупності активів	$[\Phi 1\ 280(\text{гр.3}+\text{гр.4})\times 0,5 \div \Phi 2\ 035] \times 100\%$ (зменшення)
12. Коефіцієнт окупності власного капіталу	$\{[\Phi 1\ 380(\text{гр.3}+\text{гр.4})\times 0,5 + 430(\text{гр.3}+\text{гр.4})\times 0,5 + 630(\text{гр.3}+\text{гр.4})\times 0,5] \div \Phi 2\ 035\} \times 100\%$ (зменшення)
Доходні показники	
13. Валова рентабельність (збитковість) реалізації продукції	$[\Phi 2\ 050 \div \Phi 2\ 035] \times 100\%$ (збільшення)
14. Чиста рентабельність (збитковість) реалізації продукції	$[\Phi 2\ 170 \div \Phi 2\ 035] \times 100\%$ (збільшення)
15. Рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності	$[\Phi 2\ 100 \div \Phi 2\ (035+060)] \times 100\%$ (збільшення)

Таблиця 4.4 – Динаміка показників рентабельності

Показники	(минулий)	(звітний)	Відхилення (+,-)	
			р. від р.	
			(звітний)	(минулий)
1	2	3	абсолютне	відносне, %
			4=3-2	5=4÷2 ×100
Витратні показники				
1. Рентабельність (збитковість) продукції				
2. Рентабельність (збитковість) операційної діяльності і т.д. згідно таблиці 4.4				

5. Аналіз ділової активності підприємства

Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті проявляється насамперед в швидкості обертання його активів і пасивів. Показники обертання мають велике значення для оцінки фінансового стану підприємства, оскільки швидкість обертання майна, власного капіталу і зобов'язань безпосередньо впливає на його платоспроможність.

Аналіз ділової активності підприємства полягає в дослідженні рівня й динаміки різноманітних показників обертання: коефіцієнтів обертання і тривалості одного обороту окремих видів активів і пасивів (табл. 5.2). Для розрахунку показників обертання використовується інформація фінансової звітності (табл. 5.1).

Таблиця 5.1 – Вихідна інформація для розрахунку показників ділової активності підприємства

Показники	Порядок розрахунку за даними фінансової звітності (рядки)
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Ф2 035
Операційні витрати	Ф2 280
Середньорічна вартість капіталу	Ф1 640(гр.3+гр.4) × 0,5
Середньорічна вартість необоротних активів	Ф1 080(гр.3+гр.4) × 0,5
Середньорічна вартість оборотних активів	Ф1 260(гр.3+гр.4) × 0,5
Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів	Ф1 [(100+110+120), гр.3+(100+110+120), гр.4] × 0,5
Середньорічна вартість готової продукції і товарів	Ф1 [(130+140), гр.3+(130+140), гр.4] × 0,5
Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	Ф1 [(150+160+170+180+190+200+210), гр.3+(150+160+170+180+190+200+210), гр.4] × 0,5
Середньорічна вартість власного капіталу	Ф1 380(гр.3+гр.4) × 0,5
Середньорічна величина кредиторської заборгованості	Ф1 [(520+530+540+550+560+570+580+590+600), гр.3+(520+530+540+550+560+570+580+590+600), гр.4] × 0,5

Таблиця 5.2 – Аналіз ділової активності підприємства

Показники	р. (минулий)	р. (звітний)	Відхилення (+,-)	
			р. від р. (звітний) (минулий)	
			абсолютне	відносне, %
1	2	3	4=3-2	5=4÷2×100
Вихідна інформація, тис. грн.				
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції				
2. Операційні витрати				
3. Середньорічна вартість капіталу				
4. Середньорічна вартість необоротних активів				
5. Середньорічна вартість оборотних активів				
6. Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів				
7. Середньорічна вартість готової продукції і товарів				
8. Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості				
9. Середньорічна вартість власного капіталу				
10. Середньорічна величина кредиторської заборгованості				
Показники ділової активності				
11. Загальний коефіцієнт обертання капіталу (п.1÷п.3)				×
12. Фондовіддача необоротних активів, грн. (п.1÷п.4)				
13. Коефіцієнт обертання оборотних активів (п.1÷п.5)				×
14. Тривалість одного обороту оборотних активів, днів (360÷п.13)				
15. Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів (п.1÷п.6)				×
16. Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів (360÷п.15)				
17. Коефіцієнт обертання готової продукції і товарів (п.1÷п.7)				×
18. Тривалість одного обороту готової продукції і товарів, днів (360/п.17)				
19. Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості (п.1÷п.8)				×
20. Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів (360÷п.19)				
21. Коефіцієнт обертання власного капіталу (п.1÷п.9)				×
22. Тривалість одного обороту власного капіталу, днів (360÷п.21)				

Продовження таблиці 5.2

1	2	3	4	5
23. Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості (п.2 ÷ п.10)				×
24. Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів (360÷п.23)				

Коефіцієнти обертання показують кількість оборотів відповідних видів активів і пасивів протягом календарного року. Їх збільшення (і, відповідно, скорочення тривалості одного обороту) свідчить про прискорення оборотності активів і пасивів, а відтак, зростання ділової активності підприємства. Аналогічні розрахунки можна проводити за даними квартальної фінансової звітності (для підприємств із швидким обертанням засобів).

Ділова активність підприємства визначається насамперед оборотністю оборотних активів. При умові прискорення оборотності підприємство має можливість вивільнити з обороту певну суму оборотних коштів, а при уповільненні оборотності – виникає необхідність в їх додатковому залученні для обслуговування тієї ж самої суми обороту. Величина відносного вивільнення з обороту (-) або додаткового залучення в оборот (+) оборотних активів визначається як добуток одноденного обороту у звітному періоді на різницю тривалості одного обороту у звітному і базовому періодах:

$$\Delta \text{ОБ} = \frac{\text{ЧД}_1}{360} \times (T_1 - T_0), \quad (5.1)$$

де $\Delta \text{ОБ}$ – вивільнення (-) або додаткове залучення (+) оборотних активів в результаті зміни їх оборотності, тис. грн.;

ЧД_1 – чистий дохід звітного року від реалізації продукції тис. грн.;

T_1, T_0 – тривалість одного обороту оборотних активів відповідно у звітному і минулому роках, днів.

За формулою (5.1) з використанням інформації таблиці 5.2 (показники 1, 14) необхідно провести розрахунки вивільнення (додаткового залучення) оборотних активів і сформулювати висновки при порівнянні звітного і минулого років.

Показники ділової активності тісно взаємозалежні з показниками рентабельності. Наприклад, зв'язок оборотності капіталу і його рентабельності (збитковості) може бути представлений наступною факторною моделлю:

$$\text{ЕР} = K_{\text{об}} \times \text{ЧР}_{\text{реал}} \quad (5.2)$$

де EK – економічна рентабельність (збитковість), % ;

$\text{ЧР}_{\text{реал}}$ – чиста рентабельність (збитковість) продажу, % ;

$K_{\text{об}}$ – загальний коефіцієнт обертання капіталу.

Наведена модель характеризує вплив показника прибутковості продукції ($ЧР_{\text{реал}}$) і ділової активності підприємства ($К_{\text{об}}$) на ефективність використання капіталу (ЕК). Розрахунок впливу приведених факторів на рівень рентабельності капіталу виконується методом абсолютних різниць.

Загальна зміна (+,-) рентабельності (збитковості) капіталу у _____ р. (звітному) порівняно з _____ р. (минулим), процентних пунктів:

$$\Delta EP = EP_1 - EP_0, \quad (5.3)$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) коефіцієнта обертання капіталу:

$$\Delta EP_{K_{\text{об}}} = (K_{\text{об}_1} - K_{\text{об}_0}) \times ЧР_{\text{реал}_0}; \quad (5.4)$$

2) рентабельності (збитковості) продажу:

$$\Delta EP_{\text{чр}} = K_{\text{об}_1} \times (ЧР_{\text{реал}_1} - ЧР_{\text{реал}_0}). \quad (5.5)$$

Використовуючи формули (5.3 – 5.5) і інформацію таблиці 4.4 (показники 6, 14) і таблиці 5.2 (показник 11), необхідно виконати факторний аналіз економічної рентабельності (збитковості) і сформулювати висновки про шляхи її підвищення.

Факторний аналіз показників рентабельності і ділової активності підприємства проводиться й за більш складними моделями. Наприклад, за допомогою факторної моделі рентабельності (збитковості) власного капіталу, яка отримана розширенням її вихідної розрахункової формули наступним чином:

$$P_{\text{БК}} = \frac{\Pi_{\text{НО}}}{\text{БК}} \times 100 = \frac{\Pi_{\text{НО}}}{\text{БК}} \times \frac{\text{ЧД}}{\text{ЧД}} \times \frac{\text{ОА}}{\text{ОА}} \times \frac{\text{К}}{\text{К}} \times 100 = \frac{\Pi_{\text{НО}}}{\text{ЧД}} \times \frac{\text{ОА}}{\text{К}} \times \frac{\text{К}}{\text{БК}} \times 100, \quad (5.6)$$

де $\Pi_{\text{НО}}$ – прибуток (збиток) до оподаткування;

БК – середньорічна вартість власного капіталу;

ЧД – чистий дохід (виручка) від реалізації;

ОА – середньорічна вартість оборотних активів;

К – середньорічна вартість капіталу.

Дана модель показує, що на рентабельність (збитковість) власного капіталу впливають чотири фактори:

- чиста рентабельність (збитковість) продажу ($ЧР_{\text{реал}} = \frac{\Pi_{\text{НО}}}{\text{ЧД}} \times 100$), %;
- коефіцієнт обертання оборотних активів ($K_{\text{обОА}} = \frac{\text{ЧД}}{\text{ОА}}$);
- питома вага оборотних активів в капіталі ($\text{ПВ}_{\text{ОА}} = \frac{\text{ОА}}{\text{К}}$);
- коефіцієнт фінансової залежності ($K_{\text{фз}} = \frac{\text{К}}{\text{БК}}$).

Отже, факторна модель показника рентабельності (збитковості) власного капіталу має наступний вигляд:

$$P_{BK} = \text{ЧР}_{\text{реал}} \times K_{\text{об}_{OA}} \times \text{ПВ}_{OA} \times K_{\text{ФЗ}}. \quad (5.7)$$

Для виконання факторного аналізу рентабельності (збитковості) власного капіталу за даними таблиць 4.4 і 5.2 заповнюється таблиця вихідної інформації (табл. 5.3).

Таблиця 5.3 – Вихідна інформація для факторного аналізу рентабельності (збитковості) власного капіталу підприємства

Показники	_____ р.	_____ р.	Відхилення (+,-)
	(минулий)	(звітний)	_____ р. від _____ р. (звітний) (минулий)
Рентабельність (збитковість) продажу, %			
Коефіцієнт обертання оборотних активів			
Питома вага оборотних активів в капіталі			
Коефіцієнт фінансової залежності			
Рентабельність (збитковість) власного капіталу, %			

Розрахунок впливу факторів на рівень рентабельності власного капіталу виконується методом ланцюгових підстановок (за даними таблиці 5.3):

$$P_{BK0} = \text{ЧР}_{\text{реал}0} \times K_{\text{об}_{OA}0} \times \text{ПВ}_{OA0} \times K_{\text{ФЗ}0}, \quad (5.8)$$

$$P_{BK_{yM1}} = \text{ЧР}_{\text{реал}1} \times K_{\text{об}_{OA}0} \times \text{ПВ}_{OA0} \times K_{\text{ФЗ}0}, \quad (5.9)$$

$$P_{BK_{yM2}} = \text{ЧР}_{\text{реал}1} \times K_{\text{об}_{OA}1} \times \text{ПВ}_{OA0} \times K_{\text{ФЗ}0}, \quad (5.10)$$

$$P_{BK_{yM3}} = \text{ЧР}_{\text{реал}1} \times K_{\text{об}_{OA}1} \times \text{ПВ}_{OA1} \times K_{\text{ФЗ}0}, \quad (5.11)$$

$$P_{BK1} = \text{ЧР}_{\text{реал}1} \times K_{\text{об}_{OA}1} \times \text{ПВ}_{OA1} \times K_{\text{ФЗ}1}. \quad (5.12)$$

Загальна зміна (+,-) рентабельності (збитковості) власного капіталу у _____ р. (звітному) порівняно з _____ р. (минулим), процентних пунктів:

$$\Delta P_{BK} = P_{BK1} - P_{BK0}, \quad (5.13)$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) рентабельності (збитковості) продажу:

$$\Delta P_{BK_{\text{ЧР}}} = P_{BK_{yM1}} - P_{BK0}; \quad (5.14)$$

2) коефіцієнта обертання оборотних активів:

$$\Delta P_{BK_{\text{Коб}}} = P_{BK_{yM2}} - P_{BK_{yM1}}; \quad (5.15)$$

3) питомої ваги оборотних активів в капіталі:

$$\Delta P_{\text{БК ПВ}} = P_{\text{БК уМЗ}} - P_{\text{БК уМ2}}; \quad (5.16)$$

4) коефіцієнта фінансової залежності:

$$\Delta P_{\text{БК ФЗ}} = P_{\text{БК 1}} - P_{\text{БК уМЗ}}. \quad (5.17)$$

За результатами аналізу обґрунтовуються заходи, спрямовані на зростання ділової активності і підвищення рентабельності роботи підприємства.

6. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості

Дебіторська і кредиторська заборгованість займає значну питому вагу в оборотних засобах і оборотних коштах та істотно впливає на фінансовий стан підприємства.

Дебіторська заборгованість – це сума, яку належить отримати підприємству від покупців і замовників за товари, роботи і послуги та за іншими розрахунками з юридичними і фізичними особами. Це безвідсоткова позика клієнтам, яка сприяє збільшенню обсягів реалізації продукції і прибутку, з одного боку, та вимагає додаткового залучення в оборот коштів (на заміщення вилучених у дебіторську заборгованість), сповільнює оборотність оборотних активів і породжує можливість виникнення безнадійних боргів і втрат, – з другого. У такий спосіб дебіторська заборгованість може призвести до зміни кінцевого фінансового результату на вкладений капітал.

Кредиторська заборгованість – це заборгованість підприємства постачальникам за отримані товарно-матеріальні цінності, працівникам підприємства з оплати праці, бюджету та державним позабюджетним фондам зі сплати податків і зборів, із внутрішніх розрахунків тощо. Частина цієї заборгованості обумовлена кругообігом оборотних виробничих фондів і фондів обігу, чинним порядком розрахунків. Інша частина може бути наслідком порушення розрахунково-платіжної дисципліни, відсутності власних коштів в обороті та засобів платежу. Кредиторська заборгованість розглядається як залучені на певний період в господарську діяльність підприємства оборотні кошти, але її зростання знижує ліквідність поточних зобов'язань і може призвести до примусового стягнення боргу через господарський суд (до банкрутства).

Аналіз складу і структури дебіторської та кредиторської заборгованості, який передбачає вивчення їх зміни в динаміці (табл. 6.1), виконується за вихідною інформацією балансу.

Таблиця 6.1 – Аналіз поточної дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства (станом на кінець року)

Види поточної заборгованості	Код рядка за даними балансу (рядки)	_____р. (минулий)		_____р. (звітний)		Відхилення _____р. від _____р. (звітний) (минулий)		
		сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	абс., тис. грн.	відн., %	пунктів струк- тури, %
1	2	3	4	5	6	7=5-3	9=7/3×100	8=6-4
Дебіторська заборгованість								
Векселі одержані	150							
За товари, роботи, послуги (чиста реалізаційна вартість)	160							
З бюджетом	170							
За виданими авансами	180							
З нарахованих доходів	190							
Із внутрішніх розрахунків	200							
Інша поточна дебіторська заборгованість	210							
Всього			100		100			×
Кредиторська заборгованість								
Векселі видані	520							
За товари, роботи, послуги	530							
З одержаних авансів	540							
З бюджетом	550							
З позабюджетних платежів	560							
Зі страхування	570							
З оплати праці	580							
З учасниками	590							
Із внутрішніх розрахунків	600							
Всього			100		100			×

За результатами розрахунків проводиться порівняння загальних сум дебіторської та кредиторської заборгованості з метою визначення дебетового (кредитового) сальдо. Дебетове сальдо, тобто перевищення загальної суми поточної дебіторської заборгованості над сумою кредиторської заборгованості, свідчить про те, що частина оборотних коштів вилучена з обороту підприємства і знаходиться в обороті дебіторів. Кредитове сальдо, тобто перевищення загальної суми кредиторської заборгованості над сумою поточної дебіторської заборгованості, характеризує залучення підприємством в оборот коштів юридичних і фізичних осіб. Випереджаюче зростання кредиторської заборгованості порівняно з поточною дебіторською заборгованістю вказує на погіршення фінансового стану підприємства.

Комплексна аналітична оцінка дебіторської та кредиторської заборгованості проводиться за системою показників, які наведені в таблиці 6.3. Для їхнього розрахунку використовується інформація фінансової звітності (табл. 6.2).

Таблиця 6.2 – Вихідна інформація для розрахунку показників комплексної оцінки дебіторської та кредиторської заборгованості

Показники	Порядок розрахунку за даними фінансової звітності (рядки)
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	Ф2 035
Операційні витрати	Ф2 280
Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	$\Phi 1 [(150+160+170+180+190+200+210), \text{гр.3} + (150+160+170+180+190+200+210), \text{гр.4}] \times 0,5$
Середньорічна величина кредиторської заборгованості	$\Phi 1 [(520+530+540+550+560+570+580+590+600), \text{гр.3} + (520+530+540+550+560+570+580+590+600), \text{гр.4}] \times 0,5$
Середньорічна вартість капіталу	$\Phi 1 640(\text{гр.3}+\text{гр.4}) \times 0,5$
Середньорічна вартість оборотних активів	$\Phi 1 260(\text{гр.3}+\text{гр.4}) \times 0,5$
Середньорічна величина зобов'язань	$\Phi 1 [(430+480+620), \text{гр.3}+(430+480+620), \text{гр.4}] \times 0,5$
Середньорічна величина поточних зобов'язань	$\Phi 1 620(\text{гр.3}+\text{гр.4}) \times 0,5$

Таблиця 6.3 – Комплексна оцінка дебіторської та кредиторської заборгованості

Показники	<u> </u> р. (минулий)	<u> </u> р. (звітний)	Відхилення (+,-)	
			<u> </u> р. від <u> </u> р. (звітний) (минулий)	
			абсолютне	відносне, %
1	2	3	4=3-2	5=4÷2×100
Вихідна інформація, тис. грн.				
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції				
2. Операційні витрати				
3. Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості				
4. Середньорічна величина кредиторської заборгованості				
5. Середньорічна вартість капіталу				
6. Середньорічна вартість оборотних активів				
7. Середньорічна величина зобов'язань				
8. Середньорічна величина поточних зобов'язань				
Показники оцінки дебіторської заборгованості				
9. Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості (п.1÷п.3)				
10. Тривалість одного обороту (середній період повернення) поточної				

дебіторської заборгованості, днів ($360 \div \text{п.9}$)				
11. Питома вага поточної дебіторської заборгованості в капіталі, % ($\text{п.3} \div \text{п.5} \times 100$)				
12. Питома вага поточної дебіторської заборгованості в оборотних активах, % ($\text{п.3} \div \text{п.6} \times 100$)				
13. Відношення поточної дебіторської заборгованості до кредиторської, % ($\text{п.3} \div \text{п.4} \times 100$)				
14. Відношення поточної дебіторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), % ($\text{п.3} \div \text{п.1} \times 100$)				
Показники оцінки кредиторської заборгованості				
15. Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості ($\text{п.2} \div \text{п.4}$)				
16. Тривалість одного обороту (середній період погашення) кредиторської заборгованості, днів ($360 \div \text{п.15}$)				
17. Питома вага кредиторської заборгованості в капіталі, % ($\text{п.4} \div \text{п.5} \times 100$)				
18. Питома вага кредиторської заборгованості у зобов'язаннях, % ($\text{п.4} \div \text{п.7} \times 100$)				
19. Питома вага кредиторської заборгованості у поточних зобов'язаннях, % ($\text{п.4} \div \text{п.8} \times 100$)				
20. Відношення кредиторської заборгованості до оборотних активів, % ($\text{п.4} \div \text{п.6} \times 100$)				
21. Припадає кредиторської заборгованості на 1 грн. поточної дебіторської заборгованості, грн. ($\text{п.4} \div \text{п.3}$)				
22. Відношення кредиторської заборгованості до чистого доходу від реалізації продукції, % ($\text{п.4} \div \text{п.1} \times 100$)				

Коефіцієнти обертання поточної дебіторської та кредиторської заборгованості показують кількість її оборотів за календарний рік. Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості характеризує середню кількість днів, які необхідні для повернення дебіторської заборгованості підприємству. Аналогічний зміст має показник тривалості одного обороту (середнього періоду погашення) кредиторської заборгованості.

Показники питомої ваги поточної дебіторської заборгованості в капіталі і оборотних активах свідчать про те, наскільки відповідно капітал і оборотні активи сформовані за рахунок боргів підприємству. Питома вага кредиторської

заборгованості в капіталі, зобов'язаннях і поточних зобов'язаннях відображає рівень фінансової залежності підприємства від кредиторських запозичень.

Про поліпшення стану платіжно-розрахункових відносин підприємства свідчить збільшення показника, який визначається відношенням поточної дебіторської заборгованості до кредиторської, і відповідно, зменшення показника, що характеризує, скільки припадає кредиторської заборгованості на 1 грн. поточної дебіторської заборгованості. Також важливою ознакою поліпшення фінансового стану підприємства є зменшення в динаміці показників, які характеризують відношення поточної дебіторської заборгованості і кредиторської заборгованості до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента: Как управлять капиталом. – М.: Финансы и статистика, 1996, - 400 с.
2. Бланк И.А. основы финансового менеджмента: В 2 т. – К.: Ника-центр, 1999. 512 с.
3. Брігхем Евхен. Основи фінансового менеджменту: Пер. з англ. - Київ: Молодь, 1997. – 1000 с.
4. Ваг Хорн Дж. К. Основы управления финансами: Пер. с англ. – М.: финансы и статистика, 1997. – 800 с.
5. Финансовый анализ: методы и процедуры / В.В. Ковалев. М.: Финансы и статистика, 2005.
6. Принципы корпоративных финансов: учебник / Р. Брейли, С. Майерс, пер с англ.; науч. ред. Н.Н. Барышниковой. 2-е изд. М.: Олимп-Бизнес, 2004.
7. Техника финансового анализа. Путь к созданию стоимости бизнеса / пер. с англ. Э. Хелферт. 10-е изд. СПб.: Питер бук, 2003.
8. Управленческий и производственный учет: Вводный курс: учебник / К. Друри; пер. с англ. В.Н. Егорова. 5-е изд. Перераб. и доп. М.: ЮНИТИ, 2005.
9. Управленческий учет: учебник / А.Д. Шеремет и др.; под ред. А.Д. Шеремета. 3-е изд., перераб. и доп. М.: ФБК-Пресс, 2005.
10. Финансовый менеджмент / Ю.Ф. Бригхем, М.С. Эрхардт; пер. с англ.; под ред. Е.А. Дорофеева. 10-е изд. М.: Питер, 2005.
11. Финансовый менеджмент: Полный курс: учеб. пособие 2 т. / Ю. Бригхем, Л. Гапенски; пер с англ. В.В. Ковалева. СПб: Экономическая школа, 2005. Т. 1,2.
12. Фінансовий менеджмент : підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 535 с.
13. Финансовый менеджмент / под ред. Г. Б. Поляк. – М. : Волтер Клувер, 2009. – 608 с.
14. Финансовый менеджмент: Теория и практика : учебник / под ред. Е. Стояновой. – М. : Перспектива, 2009. – 656 с.
15. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : підручник / В. М. Шелудько. – К. : Знання, 2006. – 439 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

Допоміжна

1. Бутинець Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – Житомир: П.П. «Рута», 2000. – 663 с.
2. Васюта-Беркут О. Теорія бухгалтерського обліку. – К.: МАУП, 2001. – 176 с.
3. Грабова Н. Облік основних господарських операцій в бухгалтерських проводках. – К.: - АСК, 2000. 416 с.
4. Крупка Я. Бухгалтерський облік за національними стандартами. – К.: Економічна думка, 2000. – 235 с.

5. Партин Г. Бухгалтерський облік: Основи теорії та практики: Навч. посібник. – К.: Знання, 2000. – 245 с.
6. Пархоменко В. Бухгалтерський облік в Україні. – Луганськ: Промдрук, 2000. – 336 с.
7. Павлюк І. Бухгалтерський облік основних господарських операцій на підприємствах і в організаціях України з 2000 р. – К.: Знання, 2000. – 310 с.
8. Пушкар М. Національні стандарти бухгалтерського обліку України. – Тернопіль: Лілея, 2000. – 106 с.
9. Сопко В. Бухгалтерський облік: Підручник. – КНЕУ, 2000. – 580 с.
10. Сопко В., Завгородній В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: Підручник. – К.: Київський національний економічний університет, 2000. – 260 с.
11. Бухгалтерський облік: навчальний посібник з виконання практичних завдань / За 30ед.. І.І. Сахарцевої. – К.: Кондор, 2005. – 556 с.
12. Онищенко Т., Мякота В. Альбом бухгалтерських проведення. – 8-ме видання, перероблене і доповнене. – Х.: Фактор, 2004. – 304 с.
13. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / За 30ед... М.В. Кужельного. – 6-те вид. – К.: А.С.К., 2005. – 266 с.
14. zakon.rada.gov.ua – Податковий кодекс України, 2011
15. Буряк П.Ю., Беркита К.Ф., Ярема Б.П. Система оподаткування: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 224с.
16. Довгалюк В.І., Ярмоленко Ю.Ю. Податкова система: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 360с.
17. Сердюк О.М., Заревчацька Т.В. Податкова система (практикум): Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007 – 328с.
18. Демиденко Л.М., Субботович Ю.Л. Податкова система: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 184с.
19. Крисоватий А.І., Десятюк О.М. Податкова система: Навчальний посібник. – Тернопіль, 2004р., 331с.
20. Литвиненко Я.В. Податкова політика: Навчальний посібник. – К.: МАУП, 2003. – 224с.
21. Мельник В.М., Грицаєнко І.А., Іванишина О.С. Оподаткування підприємницької діяльності: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2003. – 160с.
22. Панасюк В.М., Ковальчук Є.К., Бобрівець С.В. Податковий облік. Організація, нормативне забезпечення, податкові розрахунки, звітність: Навчальний посібник. – Тернопіль, Астон, 2003.
23. Бечко П.К., Лиса Н.В. Податковий менеджмент: навч. посіб – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 288 с.
24. Сергеев И.В. Налоговое планирование: Учеб.-метод. пособие / И.В.Сергеев, А.Ф.Галкин, О.М.Воронцова. – М.: Финансы и статистика, 2007. – 168 с.
25. Иванов Ю.Б., Тищенко А.Н. Современные проблемы налоговой политики: Учебное пособие. – Х.: ИД «ИНЖЭК», 2006. – 328 с.
26. Кислов Д.В. Составление финансовых планов: методы и ошибки / Дмитрий Кислов, Борис Баширов. – М.: Вершина, 2006. 384 с.

27. Ласков О.В. Не стань Ходорковским. Налоговые схемы, за которые не посадят. – СПб.: Питер, 2007. – 208 с.
28. Бланк И. А. Антикризисное финансовое управление предприятием / И. А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2006. – 672 с. – (Серия "Библиотека финансового менеджера". Вып. 10).
29. Бланк И. А. Управление прибылью / И. А. Бланк. – К. : НИКА-Центр, 2007. – 768 с.
30. Колисник М. Финансы. Стратегии, с которыми побеждают / М. Колисник. – К. : Издательский Дом "Максимум", 2006. – 332 с. 64
31. Коллас Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы / Б. Коллас. – М. : Финансы ; ЮНИТИ, 1997. – 576 с.
32. Крайник О. П. Фінансовий менеджмент : навч. посібн. / О. П. Крайник, З. В. Клепикова. – Львів; К. : Дакор, 2000. – 260 с.
33. Крамаренко Г. О. Фінансовий менеджмент : підручник / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 520 с.
34. Стоянова Е. Финансовый менеджмент в условиях инфляции / Е. Стоянова. – М. : Перспектива, 2009. – 656 с.
35. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві : монографія / О. О. Терещенко. – 2-ге вид., без змін – К. : КНЕУ, 2006. – 268 с.
36. Финансовое управление компанией / под общ. ред. Е. В. Кузнецовой. – М. : Фонд "Правовая культура", 1995. – 383 с.
37. Хелферт Е. Техника финансового анализа / Е. Хелферт ; пер с англ. под ред. – Л. П. Белых. – М. : Аудит ; НИТИ, 1996. – 663 с.
38. Хруцкой В. Е. Внутрифирменное бюджетирование / В. Е. Хруцкой, Т. В. Сизова, В. В. Гамаюнов. – М. : Финансы и статистика, 2003 – 400 с.
39. Шеремет А. Финансовый анализ предприятия / А. Шеремет, Р. Сайфулин. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 160 с.
40. Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / Н. П. Шморгун, І. В. Головка. – К. : ЦНЛ, 2006. – 528 с.

Інформаційні ресурси

1. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки / Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170 "Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 березня 2006 р. за № 332/12206 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

2. Методичні рекомендації по виявленню ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій по приховуванню банкрутства, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства / Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14 "Про затвердження Методичних рекомендацій по виявленню ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій по

приховуванню банкрутства, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства" (зі змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства економіки України від 06.03.2006 р. № 81) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

3. Методичні рекомендації щодо застосування критеріїв ефективності управління суб'єктами господарювання державного сектору економіки / Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції та Фонду державного майна від 18 грудня 2003 року № 375/2298 "Про затвердження критеріїв ефективності управління суб'єктами господарювання державного сектору економіки", зареєстрований в Міністерстві юстиції 30 грудня 2003 року за № 1268/8589 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

4. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджені наказом Міністерства фінансів України та Фонду Державного майна України від 26.01.2001 № 49/121 і зареєстровані в Міністерстві юстиції України від 08.02.2001 р. за № 121/5312 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

5. Савчук В. П. Финансовый менеджмент предприятий: практические вопросы с анализом деловых ситуаций [электронный ресурс] / В. П. Савчук. – Режим доступа : www.financepro.ru.

6. Сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.

7. Сайт Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.me.gov.ua.

8. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

9. Сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

10. Система розкриття інформації на фондовому ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний університет»

Економічний факультет

Кафедра організації виробництва та управління персоналом

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни «Фінансовий менеджмент»
на тему: «Аналіз поточного фінансового стану підприємства»

Виконав: ст.гр. ЕК (ЕКЗ) -

Перевірив:

Харків, 20__

Навчальне видання

МАТРОСОВ Олександр Дмитрович
МАТРОСОВА Вікторія Олександрівна
ДОУРТМЕС Пилип Олександрович

**Методичні вказівки до виконання контрольної роботи
із дисципліни «Фінансовий менеджмент»**

для спеціальностей 7.03060101, 8.03060101 «Менеджмент
організацій та адміністрування», 7.03060102, 8.03060101
«Менеджмент інноваційної діяльності» для заочної форми навчання

Відповідальний за випуск *В.О. Матросова*
Роботу до видання рекомендував проф. *М.І. Погорєлов*
В авторській редакції

План 2015 р.
Підп. до друку 25.09.15. Формат 60/84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Riso-друк. Гарнітура School Book. Ум. Друк. арк. 2,4. Обл.-вид. арк. 1,42.
Наклад 50 прим. Зам. № 220. Ціна договірна.

Видавничий центр НТУ „ХПІ”.
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 116 от 10.07.2000р.
61002, Харків, вул. Фрунзе, 21

Друкарня НТУ “ХПІ”. 61002, Харків, вул. Фрунзе, 21